

2. Оцінювання результатів навчання учнів у математичній освітній галузі

*Зоя КРАВЧЕНКО,
доцент кафедри методики природничо-математичної освіти, кандидат педагогічних наук,
методистка Центру методичної та аналітичної роботи*

У серпні були затверджені Рекомендації щодо оцінювання результатів навчання здобувачів освіти відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти (Наказ № 1093 від 02.08.2024 [Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання | Міністерство освіти і науки України](#)). У документі окреслено підходи до оцінювання результатів навчання учнів 5-9 класів Нової української школи. У 2024/2025 навчальному році вони поширюються на учнів 5, 6 і 7 класів. У методичних рекомендаціях зазначено, що «основними видами оцінювання результатів навчання учнів є формувальне оцінювання, підсумкове оцінювання та державна підсумкова атестація».

Оцінювання може здійснюватись як у процесі (поточне), так і на різних рубіжних етапах навчання (підсумкове). Але кожне з них виконує формувальну функцію, яка в НУШ є пріоритетною. У методичних рекомендаціях уживається термін «формувальне оцінювання» фактично замість «поточне оцінювання» саме для того, щоб підкреслити важливість формувальної функції для поточного оцінювання здобувачів освіти. Тобто поточне оцінювання має бути спрямоване на відстеження динаміки навчального поступу здобувачів освіти та на підвищення ефективності навчання. Учитель має створити для цього відповідні умови через способи й засоби самоконтролю та самооцінювання, які надаються учню/учениці. У документі йдеться про те, що підсумкове оцінювання за семестр здійснюють за трьома групами результатів навчання. Однак у наказі МОН № 1120 від 09.08.2024 «Про внесення змін до типової освітньої програми для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти» наголошується, що «оцінювання результатів навчання учнівства здійснюється згідно з вимогами до обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом на основі компетентнісного підходу» (с. 8). У Державному стандарті (Додаток 8) для математичної освітньої галузі виокремлено чотири групи загальних результатів:

ГР-1 – дослідження ситуацій і виокремлення проблем, які можна розв'язати із застосуванням математичних методів (скорочено – Д);

ГР-2 – моделювання процесів і ситуацій, розроблення стратегій, планів дій для розв'язання проблемних ситуацій (скорочено – М);

ГР-3 – критичне оцінювання процесу та результату розв'язання проблемних ситуацій (скорочено – К);

ГР-4 – розвиток математичного мислення для пізнання і перетворення дійсності, володіння математичною мовою (скорочено – Р).

Такі 4 результати можуть і відображатися у Свідоцтві досягнень учнівства. Пропонований у методичних рекомендаціях (Наказ № 1093 від 02.08.2024) варіант із 3 груп результатів є можливим, але не обов'язковим.

У Свідоцтві досягнень за кожен семестр виставляють 4 чи 3 оцінки за групами результатів, а на підставі цих оцінок виводять загальну оцінку за семестр. Для того щоб оцінити учнів за всіма групами результатів, можуть пропонуватися як комплексні підсумкові роботи (які дають змогу одразу перевірити всі групи результатів), так і окремі роботи, що дають змогу перевірити кожну з груп результатів.

Варто врахувати й те, що будь-яка навчальна діяльність учнівства під час вивчення математики/алгебри/геометрії, зокрема кожен етап розв'язування задач різних видів, вносить свій вклад у розвиток математичної компетентності – і як предметної, і як ключової.

Готуючи завдання для комплексної підсумкової роботи або окремих робіт за групами результатів, учитель/вчителька повинні врахувати, які види робіт потрібно включити для оцінювання за групами результатів (рис. 1).

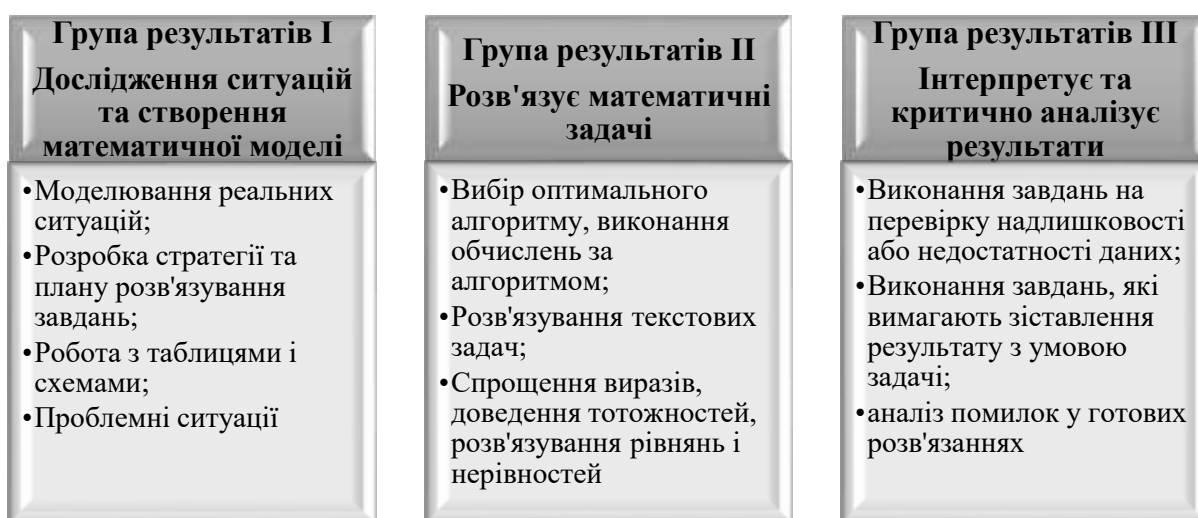

Рис. 1 Види робіт для оцінювання учнів за групами результатів

Основними видами оцінювання є формувальне, підсумкове та державна підсумкова атестація (ДПА).

Традиційну поточну оцінку здебільшого було спрямовано на перевірку знань і умінь учнів, які стосуються конкретного матеріалу. Її учень / учениця отримував/-ла за виконання конкретного завдання чи відповіді, оцінка мала здебільшого характер контролю.

А поточне оцінювання за групами результатів орієнтовано на досягнення конкретних компетентностей і розвиток навичок. Замість суто функцій контролю таке оцінювання має формувальне значення, тобто вчитель чи вчителька спостерігає за поступом кожної дитини. Через оцінку (бал) і зворотний зв'язок від учителя / вчительки учні й учениці, а також батьки отримують чітке уявлення про те, наскільки добре дитина навчається з огляду на визначену мету навчання – здобути конкретні компетентності та розвинути ті чи ті навички.

Наприклад, на уроці вчитель / вчителька може запланувати працювати над двома групами результатів. Учитель/-ка може вибрати три варіанти – виставити

оцінки (бали) за ці групи результатів і надати зворотний зв'язок щодо поступу; може виставити лише оцінку (бал) за групами результатів, а може не виставляти оцінки й зафіксувати проблемні питання, з якими попрацює на наступному уроці в межах цих груп результатів. Тобто поточну оцінку в певних ситуаціях можна не поставити, а лише націлити учнів на подолання певних питань. Тут добре спрацює саме **формувальне оцінювання**, зворотний зв'язок щодо того, над чим потрібно попрацювати.

Основними різновидами підсумкового оцінювання є:

- тематичне;
- семестрове;
- річне.

Результати підсумкового оцінювання фіксують у класному журналі.

Тематичне оцінювання **не є обов'язковим**: педагогічна рада закладу освіти може ухвалити рішення використовувати або не використовувати тематичне оцінювання.

Семестрове оцінювання здійснюють за групами результатів із кожного навчального предмета / інтегрованого курсу. Крім того, має бути виставлена загальна оцінка за предмет / інтегрований курс.

Звернемо увагу на те, що семестрові й річні оцінки можуть бути скориговані. *Водночас підсумкове оцінювання за рік не здійснюють*. Річну оцінку виставляють на підставі загальних оцінок за I та II семестри або скоригованих семестрових оцінок. Річна оцінка не обов'язково є середнім арифметичним оцінок за I та II семестри.

МОН не визначає кількість контрольних, самостійних чи інших робіт за семестр або рік. Процедури й частотність контролю вчитель / вчителька добирає з урахуванням дидактичної мети, особливостей змісту навчального предмета / інтегрованого курсу тощо ([наказ МОН від 02.08.2024 № 1093](#)).

На частотність також впливає кількість годин, передбачених для навчального предмета чи інтегрованого курсу. Тому єдиних рекомендацій щодо кількості оцінок, яка має бути в кожній дитини впродовж семестру, не може бути.

Варто пам'ятати, що вчитель/-ка не має відводити саме 45 хвилин на підсумкову роботу. Це може бути й робота на 20 хвилин чи пів години.

Фіксація результатів навчання в журналі

Оцінки за семестр виставляють на основі підсумкових робіт (ПР) за однією або кількома групами результатів (ПР ГР1 / ПР ГР2 / ПР ГР3), визначеною / визначених у ДСБСО чи Критеріях оцінювання за освітніми галузями, з урахуванням результатів поточного оцінювання (ПО) за певну групу загальних результатів (ПО ГР1 / ПО ГР2 / ПО ГР3). Під час застосування цієї моделі потрібно враховувати динаміку особистих досягнень учня / учениці впродовж семестру.

Якщо вчитель/-ка обирає цю модель, то визначає, що впродовж семестру буде здійснювати поточне оцінювання за групами результатів. Крім того, запропонує учнівству виконати кілька робіт залежно від того, яку кількість груп результатів передбачає певний предмет / інтегрований курс.

Наприклад, учень / учениця впродовж семестру отримав/-ла кілька поточних оцінок за ГР1 та написав/-ла одну чи кілька підсумкових робіт за ГР1. Щоб визначити фінальну (семестрову за ГР1) оцінку за цією групою результатів, учитель/-ка має додати всі оцінки (поточні й підсумкові) та отримати середнє арифметичне, яке і буде семестровою оцінкою за цією групою результатів.

Однак, якщо поточні оцінки учня / учениці були вищими, ніж фінальна (семестрова за ГР1), учитель/-ка може врахувати поступ і підвищити семестрову оцінку за ГР1 (табл.2).

Таблиця 2

***Приклад моделі потрібно враховувати динаміку особистих досягнень
учня / учениці впродовж семестру***

№																ГР1	ГР2	ГР3	семестр
1			7	9	8	8			7	7	9	8	9			8	8	7	9
2			8			9				10			8			9	8	7	8
3			9			10				9			11			10	10	9	10
			Пр_Гр1			Пр_Гр1				Пр_Гр2			Пр_Гр3						